Υπόνοιες και πονηρία τής σκέψης (Πρωτοπρ. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ

Date : 26 Ιανουαρίου, 2021

Πρέπει νά εἶναι κανείς τυφλός γιά νά μή βλέπη ὅτι μιά βαριά καί μεταδοτική ἀσθένεια ταλαιπωρεῖ τόν τελευταῖο καιρό ἕνα «ζωντανό» τμῆμα τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Τό παρατηρήσιμο σύμπτωμα αὐτῆς τῆς ἀσθένειας εἶναι τό κύμα ἀμφισβήτησης τῆς πανδημίας καί συνακόλουθα ἡ ἀμφισβήτηση τῶν προτάσεων τῆς ἐπιτροπῆς τῶν λοιμωξιολόγων, τῶν περιοριστικῶν μέτρων πού ἐπιβάλλει ἡ Κυβέρνηση, καθώς καί τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀμφισβήτηση πού γίνεται «ἀγωνιστικό» κήρυγμα καί κάποιες φορές σκληρός ἐπιθετικός λόγος.

Γιά νά μή μένουμε, ὅμως, σέ ἄκαρπη περιγραφή τοῦ συμπτώματος εἶναι ἀναγκαῖο καθοδηγούμενοι ἀπό αὐτό, ἀλλά καί ἀπό τά δεδομένα τῆς «ἰατρικῆς ἐν Πνεύματι ἐπιστήμης» νά ἀνιχνεύσουμε τήν πηγαία ἀσθένεια ἀπό τούς διασπειρόμενους νοσογόνους λογισμούς. Αὐτό θά τό ἐπιχειρήσουμε στηριγμένοι στόν ὅσιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος καί στόν Ἀββᾶ Δωρόθεο, βαθεῖς ἀνατόμους τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καί μάλιστα αὐτοῦ πού ἀγωνίζεται μέσα στό πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς.

Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἡ ἀρρώστια γιά τήν ὁποία μιλᾶμε δέν εἶναι γέννημα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἔρχεται ἀπό ἔξω, ἰδιαίτερα ἀπό κάποιες ἀκραῖες πολιτικές ἰδεολογίες καί ἀπό ὁρισμένους πού τούς ἀρέσει νά ἀναμειγνύουν ἐπιστημονικά δεδομένα μέ μεταφυσικές ἀπόψεις, ἀνατολικῆς ἤ δυτικῆς προελεύσεως, τόν πνευματισμό, ἀκόμη καί τόν σατανισμό, καί ἄλλα παρόμοια (περισσότερα στό ἄρθρο «Ὁ φρικιαστικός χορός τῶν συνωμοσιολόγων» τοῦ Γιώργου Ἱεροδιακόνου).

Προφανῶς δέν ἀναφερόμαστε σέ ἐπιφυλάξεις ἤ ἀντιρρήσεις ἐπιστημόνων πού

στηρίζονται σέ καθαρά ἐπιστημονικά δεδομένα. Οἱ ἐπιστημονικά τεκμηριωμένες ἀντιρρήσεις ὁδηγοῦν τήν ἐπιστήμη στήν πρόοδο, διορθώνουν λάθη, βελτιώνουν θεραπευτικές μεθόδους, βοηθοῦν τήν κοινωνία. Τέτοιες ἀντιρρήσεις εἶναι ἐπιθυμητές καί εὐπρόσδεκτες. Μιλοῦμε γιά ἀντιρρήσεις πού δέν στηρίζονται οὔτε στήν τυπική λογική, οὔτε στίς ἐπαληθεύσιμες ἐπιστημονικά μεθόδους ἔρευνας, οὔτε ἀκόμη στήν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας. Μιλοῦμε, δυστυχῶς, γιά συμπτώματα δηλωτικά βαθιᾶς ἀσθένειας, πού μοιάζει δυσθεράπευτη, ἕως καί ἀνίατη.

Εἶναι ἡ πονηρία τῆς σκέψης. Ἡ διαρκής ὑπόνοια. Ἡ ἐκ τῶν προτέρων κακή διάθεση ἀπέναντι σέ θεσμούς καί πρόσωπα. Ὁ συνδυασμός κάθε κίνησης τοῦ νοῦ μέ τήν καχυποψία. Παντοῦ θεωρεῖται ὅτι κρύβονται ὑποχθόνια συμφέροντα. Ὅλοι μᾶς ἐπιβουλεύονται. Ὅλοι μᾶς πολεμοῦν· θέλουν νά καταστρέψουν (σέ μᾶς τούς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς) τήν πίστη, νά ἀπαγορεύσουν τήν λατρεία, νά κλείσουν τίς Ἐκκλησίες. Πίσω ἀπό τά περιοριστικά μέτρα δέν βρίσκεται ἡ μέριμνα γιά τήν προστασία τοῦ λαοῦ, ἀλλά οἱ ἄθεοι πολέμιοι τῆς Ἐκκλησίας.

Δέν ἀποκλείεται νά ὑπάρχουν τέτοιοι. Πάντοτε, ἄλλωστε, ὑπῆρχαν. Τούς ἀποδίδουμε ὅμως ὑπεράνθρωπη δύναμη. Καί τό πιό σημαντικό: τούς δίνουμε ὅπλα ἐναντίον μας, ὅταν ἀποδεικνυόμαστε ἄσχετοι μέ τήν ἀπτή πραγματικότητα ἤ ἀκόμη φονικά ἐθελοτυφλοῦντες, ἀφοῦ μέ τήν «πίστη» μας ὁδηγοῦμε ἀνθρώπους σέ φρικτές ταλαιπωρίες, ἀλλά καί στόν θάνατο. Ἀναφερόμαστε στήν πίστη πού θεωρεῖ ἀκόμη καί τούς τοίχους τοῦ Ναοῦ «σῶμα Χριστοῦ», πού καθιστοῦν ἀδύνατη τήν μετάδοση μέσα στόν Ναό ἰῶν καί μικροβίων. Τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τό ἐντός τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, δέν μεταδίδει ἀσθένειες, ὁ συγχρωτισμός ὅμως ἀποδεδειγμένα μεταδίδει. Ἡ πίστη, ὅτι κανείς δέν προσβάλλεται ἀπό ἰούς ἐντός τοῦ Ναοῦ, ἀπαιτεῖ τό διαρκές θαῦμα. Προκαλεῖ τόν Θεό νά θαυματουργῆ, γιά νά ἀποδεικνύεται ἡ ἁγιότητα τοῦ οἴκου Του καί ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας Του. Εἶναι μιά πίστη πού «ἐκπειράζει» τόν Θεό.
Αὐτή ἡ «πίστη» ἔχει ὁμολογητές βυθισμένους στό «κατά διάνοιαν ψεῦδος», γεμάτους ὑπόνοιες καί ἀνυπάκοους στούς νόμους τοῦ Κράτους, ἀλλά καί στόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι «στήνουν» ὑπεροπτικά ἤ μέ ἐμμονή τόν λόγο τους ἀπέναντι σέ «μείζονας» καί «σοφωτέρους», γι’ αὐτό ἡ ἀσθένειά τους εἶναι δυσθεράπευτη ἤ καί ἀνίατη.

Γιά νά τεκμηριώσουμε τό ἀνίατο τῆς ἀσθένειας παραθέτουμε τόν 41ο στίχο ἀπό τόν λόγο «περί τῆς ἀειμνήστου ὑπακοῆς» τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος. Γράφει ὁ Ἅγιος: «Ἐκεῖνος πού στίς συζητήσεις ἐπιθυμεῖ νά ἐπιβάλλη τήν γνώμη του, ἡ ὁποία μπορεῖ νά εἶναι ὀρθή, ἄς γνωρίζη ὅτι νοσεῖ τήν νόσο τοῦ διαβόλου. Καί ἄν μέν αὐτό γίνεται στίς συζητήσεις μέ τούς ἴσους, ἴσως νά θεραπευθῆ κάποτε μέ τήν ἐπίπληξη τῶν μεγαλυτέρων» «εἰ δὲ καὶ πρὸς τοὺς μείζονας ἢ σοφωτέρους οὕτω διάκειται παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀνίατον». Πολλοί δυστυχῶς «οὕτω διάκεινται» πρός μεγαλύτερους στήν ἡλικία ἤ τήν θέση εὐθύνης, ἀλλά καί πρός τούς σοφωτέρους.

Ἄς δοῦμε μιά πατερική θεραπευτική προσέγγιση τῆς διαρκοῦς τάσης γιά ὑπόνοιες πού ἐμβαπτίζει τήν σκέψη στήν πονηρία.

Ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος στόν λόγο του «περί ψεύδους» διακρίνει τρεῖς περιπτώσεις «ψευδομένων». Γράφει: «ἔστιν ὁ ψευδόμενος κατά διάνοιαν καί ἔστιν ὁ ἐν λόγῳ ψευδόμενος καί ἔστιν ὁ εἰς τόν βίον αὐτοῦ ψευδόμενος». Πρῶτον τοποθετεῖ τόν κατά διάνοιαν ψευδόμενο, τόν ὁποῖο περιγράφει ὡς ἑξῆς: «Ὁ κατά διάνοιαν ψευδόμενός ἐστιν ὁ δεχόμενος τάς ὑπονοίας». Ἡ ὑπόνοια γιά τόν Ἀββᾶ Δωρόθεο εἶναι ψέμα πού λέγεται μέσα στήν διάνοια. Ἡ ἀλήθεια δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τίς ὑπόνοιες. Ὅσοι κυριαρχοῦνται ἀπό αὐτές εἶναι ἀνίκανοι νά γνωρίσουν τήν ἀλήθεια.

Ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος εἶχε ὑπόψη του κάποιους πού διατείνονταν ὅτι μέ τίς ὑπόνοιες ὠφελοῦνταν καί διορθώνονταν. Σέ αὐτούς θυμίζει ὅτι στήν ἐργασία τους αὐτή «ἡ ἀρχή ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστι· διά γάρ τοῦ ψεύδους ἤρξατο». Ξεκίνησαν μέ τήν ὑπόνοια πού εἶναι ψεῦδος. «Πῶς οὖν δύναται δένδρον πονηρόν καρπούς καλούς ποιῆσαι;». Στηριγμένος σέ ὑπόνοιες δέν ἀποδεικνύεται κανείς ὁμολογητής τῆς πίστης.

Ὅμως, ἕνα τραγικό ἀποτέλεσμα τῶν ὑπονοιῶν, πού μᾶς ἐκθέτει στήν παροῦσα κατάσταση ἀπέναντι στούς ἀδιάφορους καί τούς ἀθέους, εἶναι ἡ ἔλλειψη ἐπαφῆς μέ τήν πραγματικότητα. Διδάσκει ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος: Οἱ ὑπόνοιες εἶναι πολύ ἐπιβλαβεῖς, διότι χρονίζοντας μέσα μας «ἄρχονται πείθειν ἡμᾶς καί ἐναργῶς δοκεῖν βλέπειν πράγματα μήτε ὄντα, μήτε γενόμενα». Ὅταν τίς κρατοῦμε μέσα μας καί τίς ἀποδεχόμαστε, ἀρχίζουν νά μᾶς πείθουν καί νά μᾶς κάνουν νά νομίζουμε ὅτι βλέπουμε ἐναργῶς πράγματα πού οὔτε ὑπάρχουν οὔτε ὑπῆρξαν.

Σέ σχέση μέ τόν κορωνοϊό ὄντως ἀκούγονται ἀπό πολλούς «πράγματα μήτε ὄντα, μήτε γενόμενα». Οἱ ὑπόνοιες ἀδρανοποιοῦν τελείως τήν κίνησή μας πρός τήν αὐτογνωσία. Δέν μᾶς ἀφήνουν νά βλέπουμε τόν ἑαυτό μας, στρέφουν τήν προσοχή μας διαρκῶς πρός τούς ἄλλους καί τούς παρατηροῦμε μέσα ἀπό προκαταλήψεις, δηλαδή μέσα ἀπό φαντασίες πού ἔχουν προκαταλάβει τήν ψυχή μας. Ἀπό τήν συμπτωματολογία τῆς σημερινῆς κατάστασης εὔκολα διαπιστώνει κανείς ὅτι οἱ ὑπόνοιες ἰσχυροποιοῦν ἀφενός μέν τήν πεποίθησή μας γιά τό «ὁμολογιακό ὕψος» μας, ἀφετέρου δέ γιά τήν δολιότητα, τήν κακόνοια καί τήν πολεμική διάθεση τῶν ἄλλων ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας. Λέει ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος: «Σπουδάσωμεν οὖν, ἀδελφοί, πάσῃ τῇ δυνάμει ἡμῶν μηδέποτε πιστεύειν ταῖς ἰδίαις ὑπονοίαις. Οὐδέν οὕτως ἀφιστᾷ ἄνθρωπον ἀπό τοῦ προσέχειν ταῖς ἰδίαις ἁμαρτίαις, καί ποιεῖ αὐτόν πάντοτε περιεργάζεσθαι τά μή ἀνήκοντα αὐτῷ· καί ἐκ τούτου οὐδέν καλόν, ἐκ τούτου μυρίαι ταραχαί, μυρίαι θλίψεις, καί ἐκ τούτου οὐδέποτε σχολάζει ἄνθρωπος κτήσασθαι τόν φόβον τοῦ Θεοῦ. [...]Κακαί γάρ εἰσιν αἱ ὑπόνοιαι καί οὐδέποτε ἀφίουσι τήν ψυχήν εἰρηνεῦσαι».

Εἶναι πολύ σημαντική ἡ παρατήρηση τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου: Σάν τίς ὑπόνοιες τίποτε

δέν ἀπομακρύνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τό νά προσέχη τίς δικές του ἁμαρτίες, κάνοντάς τον νά περιεργάζεται ὅσα δέν τοῦ ἀνήκουν. Οἱ ὑπόνοιες μᾶς στρέφουν σέ ὅσα δέν μᾶς ἀνήκουν. Μᾶς κάνουν μάλιστα ἐπιθετικούς εἰσβολεῖς στά ὅρια εὐθύνης ἄλλων. Γι' αὐτό σημειώνει: «ἐκ τούτου οὐδέν καλόν». Δέν προκύπτει τίποτε καλό, μόνον ταραχές καί θλίψεις, μέ ἄμεση συνέπεια νά μήν ἀφήνουν τήν ψυχή νά εἰρηνεύση.

Κάτι τελευταῖο θεωροῦμε ἀπαραίτητο νά προσθέσουμε ἀπό τόν συγκεκριμένο λόγο τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου. Εἶναι ἀπό τήν ἀναφορά του στόν ψευδόμενο μέ ὅλο τόν βίο του, πού εἶναι ὁ ὑποκριτής. Αὐτός θέλοντας νά καλύψη τίς κακίες του μιλᾶ ὑπερβολικά γιά τίς ἀρετές. Ἄλλωστε, δέν μπορεῖ νά ἐπηρεάση κανείς τούς ἄλλους προβάλοντας γυμνή τήν ἰδιοτέλειά του ἤ γενικά τήν κακία του. Ἤ θά πρέπει νά τήν καλύψη ἤ νά τήν παρουσιάση ὡς ἀρετή. Εἶναι χρακτηριστική, λοιπόν, μιά παρατήρηση τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου: «οὔτε μιά κακία, οὔτε μιά αἵρεση, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ διάβολος δέν μπορεῖ νά ἀπατήση κάποιον, παρά μόνο ἄν λάβη τήν μορφή τῆς ἀρετῆς, ἄν παρουσιασθῆ, δηλαδή, ὡς ἐνάρετος, ὅπως λέει καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ διάβολος γιά νά πλανήση μετασχηματίζεται σέ ἄγγελο φωτός».

Αὐτή ἡ παρατήρηση ἐφιστᾶ τήν προσοχή μας, νά μή δίνουμε τήν ἐμπιστοσύνη μας σ' αὐτούς πού φυγαδεύουν τήν εἰρήνη, δημιουργοῦν θλίψεις καί ταραχές καλλιεργώντας ὑπόνοιες καί κακόνοιες γιά θεσμούς καί πρόσωπα πού διακονοῦν τήν γνώση καί θεραπεία τῶν κτισμάτων ἤ τήν διδασκαλία καί τήν πράξη «τῶν ἐπί τόν μακάριον βίον φερόντων».

(Πηγή: parembasis.gr)